

Маріупольський
університет

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ КРАЇН У СВІТОВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ ПРОСТІР

**Матеріали XII Міжнародної
науково-практичної конференції**

12 грудня 2025 року

Київ 2025

Особливості інтеграції країн у світовий економічний та політико-правовий простір: Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції, 12 грудня 2025 р. / За заг. ред. к.е.н., доцента Марени Т.В. — Київ: МДУ, 2025. — 118 с.

Конференція присвячена проблемам активізації процесу інтеграції країн у світовий економічний та політико-правовий простір. В роботі конференції приймають участь науковці, викладачі, фахівці-практики, здобувачі вищої освіти.

Основні напрями роботи конференції:

- Безпекова складова соціально-економічного розвитку країн світу;
- Розвиток інтеграційних процесів в умовах військово-політичного конфлікту;
- Розвиток міжнародних фінансово-кредитних та валютних відносин в умовах глобалізації;
- Інноваційно-інвестиційна діяльність країн світу;
- Забезпечення конкурентоспроможності національних економік;
- Проблеми забезпечення сталого розвитку;
- Особливості повоєнного відновлення економіки України.

Організаційний комітет конференції ставить перед собою такі задачі:

1. Обмін практичними і теоретичними напрацюваннями учасників конференції у сфері вивчення особливостей інтеграції країн у систему світогосподарських зв'язків;
2. Розробка напрямів розвитку міжнародних економічних відносин країн світу.

ЛАНСЬКА С.П.,
кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри економіки праці,
Маріупольський державний університет
БОЧЕВСЬКА М.Є.,

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня
ОП «Екологія та стале природокористування»,
Маріупольський державний університет

ГІДНА ПРАЦЯ ЯК ПРИОРІТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Трансформація ринку праці України в умовах воєнних і післявоєнних викликів набула системного характеру та вплинула фактично на всі елементи соціально-трудових відносин. Воєнні дії спричинили глибокі економічні втрати, порушили функціонування виробництв, змінили демографічну структуру населення та сформували нові вимоги до умов праці. Забезпечення гідної праці в таких умовах стало не лише соціальною необхідністю, а й стратегічним чинником збереження економічної стійкості країни.

Гідна праця – це продуктивна робота, що приносить справедливий дохід, безпеку на робочому місці та соціальний захист для сімей, кращі перспективи для особистісного розвитку та соціальної інтеграції, свободу для людей висловлювати свої занепокоєння, організовуватись та брати участь у прийнятті рішень, а також рівні можливості та ставлення для всіх жінок та чоловіків [1]. Відповідно до у Декларації МОП «Про соціальну справедливість для справедливої глобалізації», виділяють чотири стратегічні цілі гідної праці [1]:

- 1) створення можливостей для працевлаштування,
- 2) гарантування прав у сфері праці,
- 3) розширення соціального захисту,
- 4) сприяння соціальному діалогу.

На думку О. Зеленка та М. Годящева, в Україні ключовим завданням керівників підприємств у період війни є підтримка якості трудового життя. Дослідники підкреслюють, що війна загострила прояви слабких місць кадрової політики багатьох організацій – недостатню комунікацію, неузгодженість управлінських рішень, відсутність дієвих механізмів підтримки працівників [2]. Тому одним із пріоритетних напрямів трансформації має стати модернізація внутрішніх управлінських практик.

Отже, важливими є:

- формування стабільних каналів комунікації між працівниками та керівництвом;
- удосконалення системи професійного розвитку;
- посилення корпоративної культури та психологічної підтримки.

Таке бачення не лише відображає реакцію на воєнні умови, а й створює основу для відновлення підприємств у післявоєнний період.

Зі свого боку, К. Нікітенко, Д. Таращук звертають увагу на глибокі структурні зрушення, що відбулися на ринку праці після початку війни. Дослідники зазначають, що скорочення зайнятості у промисловості, будівництві та транспортуванні супроводжується зростанням ролі сфер освіти, медицини, ІТ та аграрного сектору у відносно безпечних регіонах. На їх думку, такий перерозподіл працівників свідчить не про тимчасові коливання, а про формування нового профілю ринку праці, який збережеться і після завершення війни. Наголошено, що міграція, демографічні втрати та розрив професійних траєкторій створюють ризики нестачі кваліфікованої робочої сили у майбутньому, що обумовлює необхідність перегляду державної політики, орієнтованої на стимулювання повернення населення, підвищення мобільності та розвиток нових компетенцій [3, с. 126].

Динаміку трудових доходів аналізують Г. Мутерко та В. Нікітін, які підкреслюють, що номінальне зростання заробітної плати не компенсувало втрат купівельної спроможності працівників. Дослідники акцентують, що у період війни матеріальна мотивація перестає бути єдиною основою трудової активності [4].

На перший план виходять нематеріальні елементи:

- участь у прийнятті рішень;
- можливості гнучкого графіка;
- відчуття значущості власної праці;
- доступ до професійного розвитку.

На нашу думку, це свідчить про переосмислення концепції гідної праці в сучасних умовах: вона стає не лише економічною категорією, а системою підтримки людського потенціалу, що забезпечує стійкість організацій і готовність працівників діяти в умовах невизначеності.

На важливості соціального виміру трудових процесів наголошує З. Бурик, яка розглядає соціальну політику як базовий інструмент підтримки населення в умовах війни. Вона зазначає, що функції соціальної політики – захисна, компенсаційна, інтеграційна та превентивна – формують основу для стабілізації ринку праці та підвищення стійкості суспільства. На думку науковиці, без ефективного соціального супроводу розвиток сучасних стандартів гідної праці неможливий [5, с. 35-37]. Підтримка ветеранів, внутрішньо переміщених осіб, соціально вразливих верств населення та стимулювання підприємництва є ключовими напрямками, що мають інтегруватись у політику зайнятості.

У цьому контексті важливим є підхід Т. Майбороди, Д. Кругляка, О. Прийменка, які розглядають людський капітал як стратегічний ресурс національного розвитку. Ними підкреслено, що війна не лише зменшує чисельність працездатного населення, а й погіршує якісні характеристики людського капіталу – здоров'я, кваліфікацію, психологічну стійкість, мотиваційний потенціал. Тому однією з ключових умов забезпечення гідної праці після завершення війни є створення моделей відновлення людського капіталу, що мають передбачати модернізацію освіти, підтримку професійної перепідготовки, інвестиції у здоров'я працівників та розвиток інноваційних компетенцій [6]. На нашу думку, такий підхід формує основу довгострокової конкурентоспроможності країни.

Загалом трансформація ринку праці в умовах війни проявляється у трьох взаємопов'язаних сферах:

- *економічній* – через скорочення виробництва, релокацію підприємств, зміну структури зайнятості;
- *соціальної* – через міграцію, погіршення умов життя, посилення нерівності;
- *інституційній* – через потребу у нових механізмах регулювання зайнятості та захисту працівників.

Таким чином, перспективи забезпечення гідної праці залежать від здатності держави та роботодавців поєднати ці площини в єдину стратегічну модель. Така модель має базуватись на виваженій соціальній політиці, оновлених стандартах кадрової роботи, розвитку людського капіталу та створенні нової культури праці, що орієнтовані на безпеку, повагу до працівника та рівні можливості на ринку праці. У післявоєнний період саме ці чинники визначатимуть здатність країни до швидкого економічного відновлення та формування стійкого ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Decent Work: Доповідь Генерального директора МОП, 1999. URL: <https://webapps.ilo.org/public/english/standards/relm/ilc/ilc87/rep-i.htm> (дата звернення: 07.12.2025).
2. Зеленко О., Годящев М. Політика забезпечення якості трудового життя в сучасний та повоєнний період. *Економіка та суспільство*. 2024. № 63. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-108> (дата звернення: 07.12.2025).

3. Нікітенко К., Тарашук Д. Трансформація ринку праці України в умовах поствоєнного перезавантаження. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2025. № 24. С. 121–128. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2025.24.12> (дата звернення: 07.12.2025).

4. Мутерко Г. М., Нікітін В. С. Соціально-економічні детермінанти трудової мотивації працівників у період воєнних загроз та післявоєнної стабілізації. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 23. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17588325> (дата звернення: 07.12.2025).

5. Бурик З. Сучасні виклики реалізації соціальної політики в умовах війни та післявоєнного відновлення та в контексті сталого розвитку. *Public administration aspects*. 2025. Т. 13, № 2. С. 33–43. URL: <https://doi.org/10.15421/152518> (дата звернення: 07.12.2025).

6. Майборода Т. М., Кругляк Д. А., Прийменко О. О. Управління людським капіталом у період воєнних викликів. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 14. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16990102> (дата звернення: 07.12.2025).

МАКАРЧЕВА К.О.,

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня

ОП «Міжнародні економічні відносини»,

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНОЇ КООПЕРАЦІЇ У ВИРОБНИЦТВІ НАПІВПРОВІДНИКІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

У сучасній цифровій економіці конкурентоспроможність національних господарств дедалі більше залежить від здатності інтегруватися в глобальні ланцюги створення вартості у високотехнологічних секторах. Дослідники наголошують, що в цифрову епоху ключове значення мають не лише класичні фактори виробництва, а й доступ до критичних технологій, інфраструктури даних та інноваційних екосистем [1]. Напівпровідникова промисловість у цьому контексті є базовим елементом, оскільки мікрочипи забезпечують функціонування штучного інтелекту (ШІ), високопродуктивних обчислень, 5G/6G-мереж, оборонних систем та «зеленої» енергетики. Водночас, як підкреслює ОЕСР, ланцюги створення вартості у сфері напівпровідників є географічно висококонцентрованими та структурно вразливими, що зумовлює потребу в нових моделях міжнародної кооперації [2].

Картографування світових виробничих потужностей показує, що майже 90% глобального випуску напівпровідників припадає на п'ять економік – Китай, Тайвань, Південну Корею, Японію та США [2]. Це означає, що для більшості країн перспективи розвитку у цьому секторі пов'язані не з повною автономією, а з можливістю «вписатися» у вже сформовані ланцюги, пропонуючи додану вартість на окремих етапах – від дизайну й тестування до пакування та виробництва на зрілих техпроцесах. Підприємницькі опитування підтверджують, що зростання попиту, особливо з боку ШІ-додатків, створює «вікно можливостей», але водночас підсилює роль геополітичних ризиків, експортного контролю та дефіциту кадрів [3]. У цих умовах кооперація у виробництві напівпровідників стає для держав інструментом одночасного зміцнення технологічного потенціалу й економічної безпеки.

Одним із ключових напрямів, де кооперація вже набуває практичних форм, є створення так званих дружніх (*friend-shored*) виробничих коридорів. Американська політика у межах CHIPS&Science Act поєднує потужні внутрішні стимули для будівництва фабрик із зовнішнім виміром, який реалізується через Міжнародний фонд технологічної безпеки та інновацій. Цей фонд спрямовує ресурси на спільні проекти з країнами Латинської Америки та Південно-Східної Азії (Коста-Рика, Панама, В'єтнам, Індонезія, Філіппіни, Мексика) з метою диверсифікації виробництва й «дружнього» перенесення окремих виробничих етапів у